

prediker meer
dat dit aan
de Kerk des
men.

J. W.

van Gezelle.

zelfsprekend,
van Kerstmis,
es poëzie ont-

ar de jaargang
s nog niet ten
u die Gezelle-
en een Paasch-
Vrijdag en het
ta- en Pinkster-
n, hebben we
s Feestklanken

e-bundels vele.
en aard en het
vinden in zijn
ruiste God", in
rijdag" en "O,
gedichtjes" het
oor mij" en er

ij hier afschrij-
e over den ge-
noeten we wel
k den vromen

s,
en

noten

an.

is de zin vol-
liefdevol van U
effen en moge
hart voor altijd

is typisch voor-
den gestorven
len grond en de

67

it niet allen? —
geest, zijn mys-

isliederen staat
een juichtoon.
feestlied ook in
it:

Paaschen, Paaschen,
vrij voortaan,
heeft Hij hout en
steen en ijzer
overwonnen,
die, Verrijzer,
Hallelujah!
één uit al,
leeft en immer
leven zal!

Paaschen, Paaschen,
dwaze mannen
dachten Hem in 't
graf te spannen
met Pilatus'
zegelmerk.

Paaschen, Paaschen,
ijdel werk,
ijdel waken.
God almachtig
is verzezen
eigenkrachtig.
Hallelujah!

dóór den steen,
eër de zonne in
't oosten scheen.

Paaschen, Paaschen,
luide klinken
nu de taal van
lerke en vinke,
nu de taal van
mensche en diert!

Paaschen, Paaschen,
wijdt het vier,
wijdt het licht en
spijs de lampen,
laat den blauwen
wieroek dampen:
Hallelujah!

God is groot
overwinnaar van de dood!

Ook door dit vers klinken Roomsche klanken,
maar het is tóch een verkondiger van het blijde
Paaschevangelië, van rijke kracht ook voor de Pro-
testantsche Christenheid.

C. T.

¹⁾ lerce = leeuwewik.
²⁾ pinten = versieren.
³⁾ ? jok = het juk.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

A.V.O.

II. Waarheen?

In ons vorig artikel zagen we, welk een groot
aantal menschen er tot de onvolwaardige arbeids-
krachten moeten worden gerekend, hetzij door ge-
boorte of uit andere oorzaken: ziekte, ongevallen,
enz.

En nu wint hoe langer hoe meer de overtuiging
veld, dat het niet aangaat, alleen de volwaardigen
arbeid te verschaffen, maar dat het ook maatschap-
pelijk beter en juist is, al deze gedeelte-
lijke krachten ook te doen deelnemen aan het pro-
ductieproces, inplaats van ze als onnutte arbeiders
den wijngaard uit te werpen, door ze in inrich-
tingen op te bergen, waar ze zoo goed als geen
werk doen, dat eenige waarde heeft. Dit is een
kwestie van volksofvoeding; het doen doordringen
van de gedachte, dat al deze gebrekkigen, voorzoo-
ver ze kunnen, ook moeten meewerken aan de
voortbrenging ten bate van het geheel. Deze ge-
dachte zal moeten worden gepropageerd en ons
volk in al zijn geledingen ervan doordrongen, dat
het vooral in het belang van deze gebrekkige men-
schen zelf is, dat ze niet overal worden verstoot-
ten en uitgedreven, maar dat hun een bescheiden
plaatsje wordt gegund aan den maatschappelijken
dich. Want de gedachte, nergens voor nut te zijn,
is een wanhopige en het staalt en voedt op, als
men ontdekt, met geringe gaven toch iets te kun-
nen voortbrengen, dat waarde heeft.

Neem bijv. een blinde, die met groote zorg en
moeite zoover is gebracht, dat hij met het maken
van manden en het matten van stoelen in eigen
onderhoud kan voorzien. Wat een heerlijk gevoel,
het zonder oogen zoover te hebben gebracht. Wat
een dank aan God moet er in zoo'n hart leven
voor die onuitsprekelijke weldaad.

Nu weet ik wel, wat men zal tegenwerpen: dat
men op het oogenblik bij plaatsing van een onvol-
waardigen arbeider groote kans loopt, dat een vol-
waardige ervoor de straat op wordt gestuurd. In-
derdaad is er die kans. Maar... de oeconomische
toestand zal toch wel niet altijd zoo blijven, terwijl
we wel altijd de noodige onvolwaardige arbeiders
zullen behouden. Dus zou de zaak toch kunnen
worden aangepakt met het oog op betere tijden.
In dit verband wijs ik nog op een merkwaardig
verschijnsel: in Eindhoven en omgeving zijn geen
werkloze onvolwaardige arbeiders. Philips kan al-
les gebruiken, ook hen, die maar over een deel
van een normale arbeidskracht beschikken. Er is

voor hen altijd nog wel een plaatsje te vinden, waar
ze zich nuttig kunnen maken.

Het moet echter onbillijk worden geacht, dat de
volle last van werkloosheid met al de ellende als
naaleep hiervan, wordt gedragen door de maatschap-
pelijk zwakken, die evenwel al genoeg te dra-
gen hebben. Daarom vragen we voor dezen ook
een plaatsje in de zon, een bescheiden plaatsje,
zeer zeker, maar dan toch een plekje om zich ook
te kunnen koesteren.

Ook zal er daarbij op moeten worden gelet, dat
niet de eene groep van onvolwaardige arbeiders
alles krijgt en een ander niets. De gebreken spreken
nu eenmaal verschillend tot het groote publiek.
Het meest in beklag is wel de blinde, terwijl het
groote publiek een doofstomme ietwat griezelig
vindt. En zoo zijn er allerlei variaties. We zullen
er toe moeten komen, dat er op dit gebied meerdere
billijkheid komt.

Als we zeggen, dat deze menschen zooveel moge-
lijk moeten meewerken aan het productieproces,
dan bedoelen we niet, dat ze alle een zelfstandige
betrekking zullen moeten krijgen. Voor de besten
zal dit zeer zeker mogelijk zijn: de meeste doof-
stommen bijv. die de Instituten verlaten, kunnen
zich maatschappelijk goed redden en hebben geen
behoefte aan specialen steun, evenals sommige blinden
en vele andersoortig lichamelijk gebrekkigen.
Er is echter ook een groote groep, die zich niet
zelfstandig in het leven kan redden: een belangrijk
aantal blinden, vele achterlijken, die niet voldoende
van een vak konden leeren of die door hun eigen-
aardige, soms prikkelbare natuur minder geschikt
zijn om in een gewone betrekking te worden ge-
plaatst of gehandhaafd.

Eveneens de karakterzwakken, die wegens hun
verkeerde neigingen beter niet in de volle maatschap-
pelijk kunnen geplaatst zijn, maar in een klei-
nere omgeving met beter toezicht.

Wat moeten we met al deze soorten menschen
doen?

Voor hen is de oplossing: stichting van werk-
plaatsen, waar ze dagelijks, soms zelfs 's avonds,
kunnen komen werken of op aangename wijze en
onder behoorlijke leiding hun tijd doorbrengen, zoo-
dat ze zooveel mogelijk aan verkeerde invloeden
onttrokken zijn.

We zullen dus in alle plaatsen van eenige be-
teekenis moeten komen tot de oprichting van een
of meer dergelijke werkplaatsen. In de kleinere
plaatsen zal dit wel een combinatie moeten wor-
den van allerlei soort onvolwaardige arbeiders, wat
ook wel wat vóór heeft: de stomme helpt den
blinde.

In de grootere plaatsen zal men allicht meer
dan één werkplaats krijgen, alleen al door het
feit, dat men er al werkinrichtingen heeft bijv. voor
blinden, die er niet zoo gemakkelijk toe zullen over-
gaan, nog groter last op zich te nemen, daar ze
alle al werk genoeg hebben, het hoofd boven water
te houden. We achten combinatie dan ook niet ge-
wenscht. De praktijk wijst trouwens uit, dat men
hetst zijn eigen gang gaat: in Amsterdam heeft
men al een heel aantal van dergelijke werkplaatsen.
Misschien is dit practisch ook maar het beste,
daar de verschillende soorten van onvolwaardige
arbeiders ook heel verschillende soorten van ar-
beid verrichten. Om nog maar te zwijgen van de
verschillen in levensopvatting, die ook hier schei-
ding brengen.

Maar dit staat wel vast, dat we zullen moeten
komen tot werkplaatsen voor de onvolwaardige
arbeiders in alle plaatsen van beteekenis, terwijl
dan daarom heen verschillende gebrekkigen in eigen
omgeving wonen, maar hun werk krijgen van de
werkplaats en het daaraan afleveren.

En wat er dan nog overblijft aan gebrekkigen zal
men moeten opbergen, zonder dat men van deze
menschen veel voordeel voor de maatschappij ver-
wacht: wat ze leveren is winst.

Nog even samenvattend komen we dus tot de
volgende verlangens: de beste der onvolwaardige
arbeiders zullen moeten worden geplaatst of her-
plaatst in het volle leven. De dan volgende groep
zal moeten worden geholpen aan werk op een voor
hen ingerichte werkplaats. De rest zal moeten wor-
den geplaatst in verplegingsinrichtingen, komen dus
in de handen van de Armenzorg.

Z.

A.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK.

Opsporing van strafbare feiten.

Prof. Dr. Hans Gross, die zich een welverdienden
naam verwierf op het gebied der opsporing, wees
reeds 30 jaar geleden in de voorrede van zijn boek
over dit onderwerp op de groote moeilijkheden,
voor welke de opsporings-ambtenaar zich gedurig
gesteld ziet.

Zelfs de rechter kan menigmaal aan een proces-
verhaal in zijn onopgesmukten vorm met den bes-
ten wil niet zien, hoeveel het aan weten en kunnen,
aan kracht en opoffering heeft gekost, om de een-

voudige en schijnbaar vanzelfsprekende toedracht
der zaak vast te stellen.

Naarmate de politie en justitie beter voor haar
taak werd opgeleid en allerlei nieuwe vindingen
de goede uitvoering dier taak bevorderden,
leerde ook de misdadiger (zij het vaak op eenige-
zins primitieve wijze) meer en meer daarvan ge-
bruik te maken en ontwaarde men bij hem van
overheidswege met begrijpelijke ontsteltenis eene
vak-scholing, die terecht tot ernstige bezorgdheid
aanleiding moest geven.

In ons land zijn met de opsporing der strafbare
feiten belast de officieren van justitie, de commis-
sarissen van politie, de burgemeesters van die ge-
meenten waar geen commissaris van politie is, de
officiëren en onderofficiëren der marechaussée en
de rijks- en gemeente-veldwachters.

Zooals vanzelf spreekt zal bij het ontdekken van
een misdrijf meestal het eerst de politie en veld-
wacht in de zaak worden geroepen. Heeft deze
een deskundige (zooals in Amsterdam den bekwa-
men heer Van Ledden Hulsebosch) tot hare be-
schikking, dan zal zij onverwijld van diens diensten
gebruik maken, om bij het eerste onderzoek hulp
te verleen. Wordt dit verzuimd, dan kan on-
herstelbare schade het gevolg zijn. Het is van
onberekenbaar groot belang, dat de sporen van
het misdrijf (de z.g. „stille getuigen") niet door
nonchalance of onvoldoende deskundigheid wor-
den uitgewischt. Peuterige kleinigheden, voor een
oppervlakkigen toeschouwer zonder eenige waarde,
kunnen niettemin het al of niet „slagen" eener
opsporing tengevolge hebben.

Nadat eens een inbraak was gepleegd met buiten-
gewoon goed gevolg, had men als eenige aanwijzing
een tasch met inbrekers-werktuigen, die echter geen
bijzondere kenteekenen droeg.

De politie-deskundige bekeek de city-bag wat
nauwkeuriger en vond in de voering een versch
gras-spruitje en een visch-haakje. Hij onderzocht
het spruitje mikroskopisch en concludeerde tot een
grassoort, dat alleen benoorden Amsterdam ge-
vonden wordt.

Een onmiddellijk in de daar gelegen vischrijke
gebieden (aan de hand van een bij de politie be-
rustende „bekenden"-lijst) ingesteld onderzoek
bracht aan het licht, dat inderdaad een dier „be-
kenden" een paar dagen tevoren in die omgeving
met vischtuig gezien was: hij bleek een der daders.

Zelf maakte ik in de practijk mee het geval,
dat één haar uit een valschen knevel tot opsporing
leidde bij diefstal, gepleegd door een z.g. „hotelrat".
De politie vond het in een glutton-potje op diens
hotelkamer; het bleek bij enorme vergroting van
dezelfde samenstelling als de haren van den uit
het raam geworpen valschen knevel.

Meestal echter is geen special-deskundige direct
ter plaatse aanwezig, en de gewone opsporings-
ambtenaar zal dan zijn vernuft en kennis moeten
ten toon spreiden. Schier alles, wat hij in zijn
leven geleerd heeft, kan hij eenmaal, waarschijnlijk
meermalen, in de uitoefening van zijn beroep ge-
bruiken. Alles, wat hij verzuimd heeft te leeren,
zal hij tenminste eenmaal zeer betreuren niet te
weten. Die kennis betreft soms slechts de dingen
uit het gewone dagelijksche leven. Scherp waar-
nemen en een ander maar-laten-vertellen: iets weten
doet ieder mensch, en van dat, wat hij beter weet
dan een ander, praat hij het liefst. Vooris is noodig
kennis van de streek, waar men werken moet, en
van personen, die van de plaatselijke toestanden
op de hoogte zijn.

Zoo is de één een ervaren jager, die bij het op-
zoeken van voet- en bloedsporen kan helpen. Een
tweede is een amateur-fotograaf, die misschien
gaarne bereid is, een anders niet te verkrijgen
photographie te maken van de plaats des misdrijfs
enz. Een derde heeft verre reizen gemaakt, kent
verschillende dialecten, en kan uitsluitsel geven,
wanneer het er op aankomt vast te stellen of een
aangehouden werkelijk het dialect der landstreek
spreekt, waar hij beweert vandaan te komen. Een
vierde, vijfde, zesde en zevende heeft bijzondere
paardenkennis, een goeden mikroscoop, een voor-
treffelijken speurhond, een uitstekenden verrekijker.

Speciaal komen de groote vorderingen, die de
fotographie in de laatste jaren gemaakt heeft, het
onderzoek te stade. Men beschikt tegenwoordig over
toestellen, die het mogelijk maken de onderzijde van
een schuifraam te kijken, zonder dat het noodig
is dit „uit" te nemen (hetgeen met het oog op on-
gerept-blijven van eventueel-aanwezige vingeraf-
drukken juist zoo gevaarlijk is). Men kan thans
een misschien „bezwarend" korreltje zand of specie
tegelijk sterk vergrooten en aldus-vergroot foto-
grafeeren.

Dit zijn slechts voorbeelden, om aan te toonen,
hoe de vooruitgang in de techniek aan de opspo-
ring van een misdrijf ten goede komt.

Is de misdadiger aanstonds bedacht op tegen-
weer, — niet altijd haat hem dit. Het is voorge-
komen, dat het gebruik van handschoenen, teneinde
vingerafdrukken te voorkomen, hem noodlottig
werd, daar een draad of pluise uit deze handbe-
scherming de politie een niet vermoede aanwijzing
gaf, die tot ontdekking leidde!

Ter plaatse van het misdrijf zal men evenwel
meestal niet over veel moderne hulpmiddelen be-
schikken.

De opsporings-ambtenaar zal echter schier altijd getuigen kunnen hooren en moeten zoeken naar verborgen zaken. Het eerste is een zeer moeilijk werk, vooral wanneer het personen betreft, die meer zeggen, dan zij kunnen verantwoorden, of om welke reden ook minder of anders verklaren, dan zij zouden kunnen of moeten doen.

Het „opzoeken” wordt pas door langdurige oefening geleerd.

Het spreekt vanzelf, dat, wanneer men iets wil verstoppert, men met eenig overleg daarvoor wel plaatsen kan vinden, die in het geheel niet in het oog vallen. Dit is te gemakkelijk, omdat het hier in den regel zijn kostbaarheden, geld, papieren of dergelijke dingen, die betrekkelijk weinig ruimte innemen. Zulke voorwerpen kunnen b.v. worden verborgen in een vogelkooi, in een canapé, in een krib, in een koestel, in een hondenkooi, tusschen oude couranten, in een apothekersdoosje, op een mesthoop enz. Een valsche bankbiljet vond men eens in de uitholling van een ouden sleutel; belangrijke geschriften in de luiers van een zuigeling; eenige bankbiljetten van f1000 onder de voering van verdachte's hoogen hoed; gestolen goudstukken in de op het vuur kokende soep, waar men ze had ingegoooid.

Speurhonden kunnen hierbij belangrijke diensten bewijzen.

Behalve de onmisbare hulp van den dokter brengt ook het mikroskopisch onderzoek dikwijls verrassende resultaten.

Wat bloedsporen betreft: men kan heden ten dage niet slechts dierenbloed van menschenbloed, maar ook het laatste naar zijne herkomst onderscheiden als afkomstig van verwonding, van bloedspuwing, enz.

De gevallen, waarin mikroskopisch onderzoek van uitwerpselen van groot belang kan wezen, zijn zeer talrijk. Het moet plaats hebben, wanneer het van belang is te weten, wat de persoon, die ze achterliet, het laatst heeft gegeten, wanneer men b.v. verdenking heeft op iemand, van wien men weet, wat hij kort vóór het plegen van het misdrijf at. De vertering is toch betrekkelijk zeer onvolkomen; heelwat gaat onverteerd weder uit het lichaam, en zoo kan uit de uitwerpselen veel vastgesteld worden.

Welk eene rol het vinden van haren kan spelen, schreef ik reeds. De deskundige kan uitmaken: of iets is een vezel van een plant of een haar van een dier; of het is een haar van een dier of een haar van een mensch. Hij kan ook zeggen, van welk deel van het menschelijk lichaam een haar afkomstig is; ook wel, of het haar is van een bejaard of van een jeugdig persoon. Slechts zeer zelden kan echter met zekerheid worden verklaard, of een gegeven haar van een bepaald persoon afkomstig is.

Is er verdenking, dat iemand eene akte vervalscht, een brief van strafbaren inhoud geschreven, of eenig ander misdrijf met behulp van geschriften heeft begaan, dan is men bij huiszoeking op heel veel dingen bedacht. Van belang kan dan zijn niet alleen inkt, pennen, potlood en papier, maar ook het papier waarop is afgevoerd, inkt- of potloodgummi, kleurstoffen, vergrootglazen, ra- deermessen en alles, waaruit het voor het misdrijf gebruikte papier kan zijn genomen. Dikwijls toch waagt de dader het niet, voor zijn misdrijf te gebruiken van het papier, dat hij in een winkel kocht. Hij scheurt dan een dekblad voor of achter uit een boek, of neemt een onbeschreven blad uit een schoolschrift van zijn kinderen enz. Dikwijls vindt men ook voorbeelden of oefeningen, waarmee de dader zich voor zijn werk heeft voorbereid.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

Over het Beschrijven van Muziek.

II.

De verklarende muziekbeschrijving bleek ons uit te gaan van de compositie, in welk verband dan ook, van het object dus. Zij vertoont hoogstens een inter-subjectief element, maar wordt nooit zuiver subjectief. Zij behandelt het kunstwerk en niet de indruk daarvan — dit is haar kracht en haar tekort.

Haar kracht — want tot op zekere hoogte kan zij de artistieke waarde van een compositie bepalen en uitsluitend geven omtrent de graad van knapheid van het werk.

Haar tekort — want het meesterlijke in de kunst is wel altijd knap, doch het knappe is lang niet altijd meesterlijk. Als toetssteen van het artistieke heeft de technische analyse slechts negatieve waarde; zij kan knoeiwerk ontrafelen, doch nooit ten volle aantoonen, wat nu eigenlijk aan een meesterwerk het meesterlijke is.

De diepste oorzaak van het tekort der technische analyse is, dat zij door haar vergelijkend karakter de compositie altijd in zeker verband en nimmer geheel op zichzelf ziet. De eigenlijke bestaansgrond van het kunstwerk is daarmede miskend. De compositie toch is geschapen naar het

Voorts kunnen stoffen en draden gewichtige diensten bewijzen tot vaststelling der identiteit.

Men bedenke, dat wel het ééne witte linnen er juist zoo uitziet als het andere van dezelfde soort, en dat men met het bloote oog den eenen zwarten draad niet van den anderen kan onderscheiden, maar dat dit anders kan worden onder den mikroskoop. Wanneer de deskundige de stoffen, de draden enz., geheel ontleed en vele malen vergroot, onder den mikroskoop bestudeert, dan kan hij met zekerheid zeggen, of zij al dan niet geheel hetzelfde zijn. Natuurlijk kan men niet met een ter plaatse gevonden nietig stukje goed gaan rondloopen om te zien, wie gekleed is in soortgelijk goed; men moet eerst iemand hebben, dien men reeds verdenkt. Dan echter moet men alles doen om bij hem iets te vinden, dat onder den mikroskoop met dat nietig stukje goed kan worden vergeleken. Dit is bijzonder moeilijk, wanneer dat stukje heel klein is, of uit slechts enkele draden bestaat. Het is echter voldoende, wanneer iets is gevonden, waarvan dat stukje afkomstig kan zijn. Voorwerpen, waarmede in dit opzicht iets kan worden gedaan, zijn er genoeg: b.v. afgerukte stukjes van des daders kleeding of draad, die diende om iets vast te maken. Kortom, nergens misschien treedt de vindingrijkheid en nauwkeurigheid van den onderzoeker zoo aan het licht als bij het zoeken en vinden van dergelijke nietige voorwerpen, waarmede de deskundige de gewichtigste ontdekkingen kan doen.

Ik zou onbescheiden zijn, door nog meer plaatsruimte van de Redactie voor dit onderwerp te vragen.

Ik wilde U slechts iets doen beseffen van de moeilijkheden, voor welke de opsporings-ambtenaar zich bij zijn onderzoek naar een gepleegd misdrijf geplaatst ziet. Ge moet bewondering gevoelen voor de scherpzinnigheid en doortastendheid, waarmee hij ook in ons land zijn taak verricht en men vergeeft dan gaarne de fouten, die ook bij dien arbeid natuurlijk gemaakt worden.

En dankbaarheid zal ons vervullen, dat God ons nog mannen geeft, die bereid zijn, hun levens-taak in dit ondankbare en vrijwel ongeziene werk ter bestrijding der criminaliteit te vinden.

Mr D. W. O. A. SCHUT.

Paaschgebruiken.

Al ligt de tijd van het symbolisch-magisch denken, dat de Middeleeuwen beheerschte, ver achter ons, toch zijn nog tal van gebruiken en gewoonten uit dien tijd als survival's niet geheel verdwenen. De folklore, die zich met de studie dezer uit vroegere cultuurperiodes stammende gebruiken, enz. bezighoudt, vraagt thans in 't bijzonder voor deze nog slechts kwijnende overleefsels aandacht en belangstelling, daar ze nu door toenemend verkeer en voortdringing van de alles nivellerende civilisatie op het aan folklore-nog-van-rijke platteland dreigen geheel te zullen wegsterven.

In de landen, waar de gang der jaargetijden telkens een ontwaken, bloeien en weer versterven der natuur meebrengt, waren sinds overoude tijden de voorjaarsfeesten in zwang. Reeds de Egyptenaren en Babyloniërs vierden ze. Men bracht den goden offers en vroeg om vruchtbaarheid voor dier en plant. De oude Germanen hadden hun lentefeesten ter eere van Thor en zijn zuster Ostra of Eastr. de godin van licht en lente.¹⁾

De Christelijke kerk, die meende deze oude gebruiken niet aanstonds geheel met wortel en tak te mogen uitroeien, stelde het Oude Paaschfeest

der Joden met de herdenking van Jezus' Opstanding in de plaats ervoor. Zij trachtte ook den ouden Joodschen naam ingang te doen vinden. Niet overal lukte haar dat. Bij het Duitse en Engelsche volk bleef de oude benaming voor dit thans Christelijke feest Ostern en Easter, als herinnering aan de heidensche godin, voortleven.

Onder de Paaschgebruiken nam in West-Europa het ontsteken van Paaschvuren wel een zeer voorname plaats in.

Volgens Buschan zag men in de Paaschvuren de zuiverende kracht der vlammen, die oorspronkelijk de heksen en demonen van den winter verdrijven moesten. Er zijn in Duitschland nog vele streken, waar men op den eersten Paaschdagavond op een hoogte, volgens overlevering vaak een oude offerplaats, een hooge stapel brandhout, takkebosen en oude manden bijeenbracht en dan in brand stak. Men trok met muziek in feestelijken optocht naar de plaats, waar onder den schemerenden hemel de vlammen hoog zouden oplaaien. Ook in ons land is de gewoonte van het ontsteken van Paaschvuren nog op sommige plaatsen in zwang. Eenige dagen vóór Paschen trekt de jeugd al zingende langs de huizen om het noodige brandmateriaal bij de dorpsbewoners in te zamelen. In de oostelijke provincies Overijssel en Drenthe zingt de jeugd in Saksisch dialect:

Heb i ock 'en olde mande,
Die wie tot Paoschen verbrande?
Heb i ock 'en bossien riet,
Aors hebben wi veur 't Paoschvuur niet!²⁾

Bij verschillende plaatsen, als Ede, Wageningen, Lochem heeft men nog den Paaschberg, op welken het groote vuur branden moest.

Drijver ziet in dit Lentefeest het zonneweest. Soms werd in het midden van den brandstapel een paal opgericht, waarop een rad was vastgemaakt. Dat rad moest het wiel van den zonnemagen verbeelden, op welken de Zonnegod zijn tocht langs den hemel deed om met zijn zonnewiel de aarde te verlichten.

De magische kracht van het vuur komt nog in andere gebruiken uit. In Midden-Duitschland geloofde men, dat zoover de gloed van het vuur of de rook reikte, de akkers vruchtbaar zouden zijn en door geen hagelslag of misoogst getroffen zouden worden. De huizen in den omtrek zouden voor brand en bliksemslag en de bewoners voor allerlei ziekte gespaard blijven.

De asch van het gestorven vuur werd over de akkers gestrooid of met het zaad vermengd om de vruchtbaarheid te verhoogen. Ook mengde men het voeder der dieren uit hetzelfde oogpunt er mee.

Was de vuurgloed haast gedooft, dan sprong en huppelde de jeugd over de nog smolende, nagloeende takken en sprokkel of men dreef het jonge vee er door om de magische kracht ervan te genieten. Ook het wiel van den hoogen staak of brandende teertonnen werden van een hoogte over de velden geroold om meer vruchtbaarheid aan de akkers te verleen.³⁾

Waren de Paaschvuren lang in Midden- en West-Duitschland, Zweden en Holland in eere, de lentevuren hadden grooter verspreidingsgebied en werden lang in België, Zwitserland en Frankrijk, tot ver in 't Zuiden, gehandhaafd. In laatstgenoemde landen zag men op den avond van den eersten Zondag der Lente ver in den omtrek den gloed der voorjaarsvuren langs den horizon. Met vlammeende toortsen, vaak ontstoken aan deze lentevuren, trok men in Frankrijk door de wijngaarden om een goeden oogst te bevorderen.⁴⁾

genot een cliché. Maar de kunst is meer dan een lijne signaal, die de Christen „ook wel hebben mag”, mits met (stille) dankzegging genoten zijnde. Wie er niet van weet, dat de culturele en dus ook de artistieke taak iemand als een nood kan zijn opgelegd, heeft de volle betekenis van het Calvinisme, of juist van de herschepping Gods, nog niet verstaan. De kunstenaar, ook de uitvoerder, die uit zulk een nood zijn kunst beoefent, „geniet” niet in de schaduw van een slecht begrepen want geïsoleerd Bijbelwoord, maar worstelt en bidt in deze zijn roeping.

En nu de „ontroering”. Klinkt „genot” te grof, te egoïstisch, in één woord on-Christelijk, „ontroering” heeft een te eenzijdig-aesthetische klank. De echte ontroering is een geschenk: zij komt onverwacht, althans ongezocht. Wie haar najaagt, zoowel in de religie als in de kunst, heeft zijn loon weg. Jacht op ontroering veronderstelt zeker raffinement, zekere arglistige genotzucht, die in verkeerde zin heeft teniet gedaan hetgeen eens kinds is en die grijpt naar datgene waarop men niet wachten kan. Het is waar, de scheppende kunstenaar gaat van de ontroering uit; in zijn kunstwerk geeft hij die zegen (want dat is het) dóór. Maar de luisteraar (om nu bij de muziek te blijven) komt tot die ontroering achteraf; hij eindigt, waar de scheppende kunstenaar begon.

Dit proces van muziekverbruik nu is zeer ingewikkeld. De gevoelige luisteraar ondergaat gewaarwordingen aan zijn lichaam, het „loopt hem koud over de rug”, het rythme deint in lijf en leden na; de muziek suggereert hem vormen, geluiden en kleuren, maar ook gevoels- en gemoedstoestanden.

Meer dan eieren zich aan was de Beide waren tuur en vr

In Duits: volwassene schenke ge woon ware of mooi ge deze Paas 1892 vond het geraam ten uit 320 Was in C haarheid meinen ro verbond Verlosser, opdat allen zonden doe rijzen.”⁵⁾ I eieren dan kindje, een of een rijm: plafondschi in eivorm Naast de in het ei van soms Voor de den groote ei reeds ge en een twa op den Pa eitje op Pa was men z allerlei zie zoo'n ei aa veestal, in bewaard te zoo rond-d In ander het begin m den akke verkrijgen waren.

Ook wer onweder o gevaar van Witte-Dond de beschik helderziend In verb kracht sta eieren de h tikken en eieren te k in ons lan Paaschweic de jeugd s samen te elkaar de de hand s zag gekne van 't ei, C volgens D werden een van elkaar zorgvuldig bergen en die uitgest terug was volbracht

van de d gekleurde Ook heb vernogens duister ro profetie. Z aanhooren rijk, aange En men be de goest e valen — We zijn scheppende de overvlo spreken. J pende muz en verwar blijkt de h de verklar de totaal bepaalde e kunst uitg positie in nader teru lijnen voor vinden. De ideal eenigt tw taalvoering is. Dit ve We zage ring is. De inneren aa in haar st

Opstanding
den ouden
Niet overal
Engelsche volk
Christelijke
rinnering aan

West-Europa
en zeer voor-

Paaschvuren
die oorspron-
kelijk winter
verand nog vele
paschdagavond
naak een oude
out, takkebos-
dan in brand
lijken optocht
schmerenden
oplaaien. Ook
ontsteken van
en in zwang.
jeugd al zing-
brandmaten-
melen. In de
enthe zingt de

de?

uur niet!)

Wageningen,
rg. op welken

et zonnefeest.
i brandstapel
was vastge-
n zonnemagen
ijn tocht langs
kkel de aarde

ur komt nog
uitschland ge-
van het vuur
baar zouden
ogst getroffen
ntrek zouden
ewoners voor

werd over de
mengd om de
ngde men het
punt ermee.

dan sprong
noulende, na-
nen dreef het
kracht ervan
hoogen staak
n een hoogte
tbaarheid aan

lden en West-
eere, de lente
ebied en wer-
Frankrijk, tot
aatsgenoemde
n eersten Zon-
len gloed der
et vlamme-
ntevuren, trok
rden om een

meer dan een
wel hebben
genoten zijnde.
de en dus ook
n nood kan
ekenis van het
hepping Gods,
ok de uitvoer-
unst boeifent,
sen slecht be-
maar worstelt

enot" te grof,
telijk, „ontroe-
che klank. De
; zij komt on-
n najaagt, zo-
neeft zijn loon
elt zeker raffi-
t, die in ver-
en eens kinds
rop men niet
heppende
uit; in zijn
at dat is het
bij de muziek
achteraf;
stenaar begon.
is zeer inge-
ergaat gewaar-
opt hem koud
lijf en leden
n, geluiden en
edstoestanda-

Meer dan de Paaschvuren hebben de Paasch-
eieren zich gehandhaafd. Het heilige dier van Os-
tara was de haas, eieren waren haar lievelingsoffer.
Beide waren symbool van de weer ontwakende na-
tuur en vruchtbaarheid.

In Duitschland bestond lang de gewoonte, dat
volwassenen elkaar met Paschen eieren ten ge-
schenke gaven, zooals de oude Germanen ook ge-
woon waren te doen. De eieren werden gekleurd
of mooi geverfd. Volgens Smit moet de gewoonte
deze Paascheieren te verven al heel oud zijn. In
1892 vond men bij Worms in een steenen graf, dat
het geraamte van een meisje bevatte, naast mun-
ten uit 320 voor Chr. eenige geverfde eieren.¹⁾

Was in de oudheid het ei het symbool der vrucht-
baarheid en ontkiemend leven en hadden de Ro-
meinen reeds hun eierspelen, de Christelijke Kerk
verbond later aan het ei het zinnebeeld „van den
Verlosser, die uit het graf opstond tot het leven,
opdat allen, die in Hem gelooven, uit het graf der
zonden door Hem tot een nieuw leven zouden ver-
rijzen.“²⁾ In verband met dien uitleg werden de
eieren dan ook wel versierd met een Christus-
kindje, een Lam Gods, een engel, een bijbelspreuk
of een rijmpje. In oude kerkgebouwen ziet men in
plafondschilderingen soms het graf van Christus
in eivorm afgebeeld.

Naast de symbolische beteekenis zag men ook
in het ei zijn magische kracht, wat het nuttigen
van soms veel eieren met Paschen tengevolge had.
Vooral de op Witten Donderdag gelegde eieren had-
den groote waarde. In Zuid-Duitschland was zoo'n
ei reeds gewijd vóór het door de hen was gelegd
en een tweede wijding kreeg het door den priester
op den Paaschdag in de kerk. Gebruikte men zoo'n
eijf op Paaschmorgen op z'n nuchtere maag, dan
was men schier onkwetsbaar en beschermd tegen
allerlei ziekten. Vele boeren gaven op Paaschdag
zoo'n ei aan hun vee te eten of ze hingen het in den
veestal, in een lapje gewikkeld, om voor veeziekten
hewaard te blijven. De boer hoopte, dat z'n koeien
zoo rond-dik als een ei zouden worden.

In andere streken van Duitschland werden bij
het begin van den veldarbeid verscheidene eieren
in den akker verstoppt om groote vruchtbaarheid te
verkrigen of het gewas voor hagelslag te vrij-
waren.

Ook werd zoo'n ei vaak bij 't losbreken van een
onweder over 't dek van het huis geworpen om het
gevaar van den bliksem af te wentelen. Door zoo'n
Witte-Donderdagsei bij zich te dragen, kreeg men
de beschikking over een buitengewone mate van
helderziendheid.³⁾

In verband met dit eieren-eten om zijn magische
kracht staan ook de vele Paaschspelen, waarin de
eieren de hoofdrol hebben. Men tracht bij het eieren-
tikken en eierengaren-of-loopen in 't bezit van veel
eieren te komen. Nu nog zijn bij sommige plaatsen
in ons land als Deventer, Winterswijk, Arnhem de
Paaschweiden onder bepaalde naam bekend, waar
de jeugd en jongelingschap op Paaschdag placht
samen te komen om eieren te tikken. Men hield
elkaar de eierenspits, van 't hardgekookte ei, in
de hand stevig omklemd, voor. Wie zijn ei niet
zag gekneusd onder den stevigen tik, werd eigenaar
van 't ei, dat was bezweken. Bij het eierenloopen,
volgens Drijver vroeger algemeen op Walcheren,
werden een flink aantal eieren op eenigen afstand
van elkaar gelegd. De eieren-gaarder moest ze nu
zorgvuldig oprapen en in het korfje aan zijn arm
bergen en hiermee klaar zijn eer zijn mededinger,
die uitgestuurd was om een boodschap te doen,
terug was. Wie van hen beiden 't eerst zijn taak
volbracht had, was de gelukkige eigenaar der eie-

van de donkere driften tot de zelfs intellectueel
gekleurde stemming toe.

Ook het verstand raakt in beweging, ja alle
vermogens van de geest, herinnering trilt los en
duister roert zich een rudiment van natuurlijke
profetie. Zoo wordt het mogelijk, dat men na het
aanhooren zich voelt ontspannen, verfrist, ver-
rijkt, aangevuurd, opgeheven, vol nieuwe inzichten.
En men begrijpt de oude Grieken, die muziek voor
de geest en gymnastiek voor het lichaam aanbe-
valen — een diepe greep!

We zijn nu op het punt gekomen, waar de her-
scheppende muziekbeschrijving kan intreden. Uit
de overvloed van het hart zal de mond gaan
spreken. Jammer, dat in de praktijk de herscheppende
muziekbeschrijving zulk een fragmentarische
en verwarde indruk maakt! In de eerste plaats
blijkt de herschepping doorgaans ondergeschikt aan
de verklaring; in de tweede plaats wordt nu eens
de totaalindruk van het gehele oeuvre van een
bepaalde componist, dan weer de gehele muziek-
kunst uitgebeeld; zelden zingt één bepaalde com-
positie in woorden na. Op de praktijk komen we
nader terug; trachten we nu de voornaamste richt-
lijnen voor de herscheppende muziekbeschrijving te
vinden.

De ideale herscheppende muziekbeschrijving ver-
eenigt twee dingen: 1. volgehouden keus en 2.
taalvoering, die niet muziek noemt, maar muziek
is. Dit vereischt eenige toelichting.

We zagen, hoe samengesteld de muzikale ontroe-
ring is. De muziek in haar beweging zal b.v. her-
inneren aan de donder (gehoor), een zee (gezicht);
in haar stemming zal zij b.v. ontzag inboezemen.

ren geworden. Volgens Buschan was dit spel ook
in Zuid-Duitschland en Zwitserland in zwang.

De ontwrichting door den oorlog was voor het
voortleven van vele oude gewoonten en gebruiken
een zeer ernstige bedreiging, aan vele ervan kwam
voor goed een einde. Bij ouden van dagen leeft de
herinnering nog, maar de jeugd is er aan ont-
groeid en door den modernen tijdgeest van al dat
oude vervreemd. De toenemende suprematie van
de stad over 't platteland en het moderne verkeers-
wezen doen alle provinciale kleur verbleeken en
cultureel relief vervlakken. In de Paaschhaasjes en
Paascheieren houdt de industrie nog iets van de
oude tradities in eere en zorgt dat de verbleekte
symboliek niet geheel teloor gaat, een symboliek,
die echter zich in materiëel opzicht zoekt te hand-
haven en aan de mystieke symboliek van de Ver-
rijzenis des Heilands geheel vreemd is.

W. DE VRIES.

¹⁾ Dr G. Buschan, Die Setten der Völker, III, p. 254.

²⁾ F. W. Drijver, Folklore, p. 73.

³⁾ Buschan, id. id., III, p. 260.

⁴⁾ J. G. Frazer, The Golden Bough, p. 609-617.

⁵⁾ W. P. A. Smit, Folklore, p. 14, 15.

⁶⁾ Dr H. H. Knippenberg, Noord-Brabantse Folklore, in
Eigen Volk, III, 1929, p. 76.

⁷⁾ Buschan, id. id., III, p. 257, 258.

ZENDING EN EVANGELISATIE

„Waar Oost en West elkaar ontmoeten“.

I.

Ongetwijfeld is de kennis van de verschillende
godsdiensten voor den zendingsarbeid van de groot-
ste beteekenis.

Het Nederlandsch Bijbelgenootschap heeft dit
reeds jaren geleden ingezien en „taalgeleerden“
uitgezonden, die niet alleen de taal hadden te be-
studeeren, maar daarbij ook alle aandacht hadden te
wijden aan de godsdiensten en godsdienstige
gebruiken. Wij behoeven maar namen te noemen
van dr Kraemer, dr Onvlee, om deze opmerking
waar te maken. En ook onze zending heeft door de
benoeming van dr Bakker aan dit streven hulde
gebracht.

Er kan echter nog veel meer gedaan worden. En
het is vooral prof. Rudolf Otto, die de ziel gewor-
den is van een beweging, die wel in zeker opzicht
buiten de zending omgaat, maar toch naar haar
aard en streven er op het nauwst mee verbonden
wordt.

Te Marburg toch is opgericht een Internationaal
Instituut voor vergelijkende studiën van de ver-
schillende godsdiensten, waarvoor het Ministerie
van Onderwijs van Pruisen 40.000 mark gaf.

Het doel is voorzeker, om de godsdiensten weten-
schappelijk te bestudeeren en onderling te ver-
gelijken; maar men wil er ook alle godsdienstvor-
men vertegenwoordigd zien door de aanwezigheid
van de voortbrengselen van letterkunde, modellen
van tempels, beelden uit het godsdienstig leven
van het volk, religieuze symbolen enz. De attri-
buten dus, die bij de verschillende godsdiensten be-
hooren, moeten worden verzameld, en vooral die
voorwerpen, die op de beste wijze een beeld geven
van de ontwikkeling der vreemde godsdiensten.

Tevens wordt het van belang geacht, dat de ver-
tegenwoordigers der godsdiensten met elkander in

Nu zegge men niet, dat dit zeer wel ineenvloeden
kan tot een „ontzagwekkend onweer op zee“. Slechts
een deel der indrukken voegt zich ineen en dat
doorgaans nog maar even. Het totaal der
impressies is chaotisch. En nu zijn er twee uiterste
mogelijkheden: of de herschepper komt ertoe, alles
te noemen, ja daarin op te gaan (impressi-onisme),
of hij kiest en volhardt daarin.

Doordat de impressionistische muziekhersehopping
het ongelijkssoortige door elkander smijt, mist
zij karakter en dus zelfstandigheid. Zij kan slechts
bestaan in de onmiddellijke nabijheid van 't model.
Haar misverstand is, dat zij meent, dat alles no-
men ook alles suggereeren beteekent. Maar ook
in de kunst is behoud verlies en verlies behoud;
wie kiest, weet, dat het geheel niet is de som der
deelen; in het deel is het geheel. Doorgaans is de
keus reeds préalable: ga ik zetelen in de beweging
of in de stemming? Meestal zal de compositie
hierop het antwoord geven. En daarna: stel ik
centraal het gezicht, het gehoor; het lichaam, de
geest? Zoo kiest b.v. de Engelsche muziekbeschrij-
ving (die geen pretentie heeft, herschepping te
zijn), welke ik vond afgedrukt op de enveloppen der
Columbia Records L 2176/82, Symphonie No. 5
in e mineur van Tschaiakowsky, op. 64, positie
in de gemoedstoestand van de hoorder, aan
de veranderende stemming de beweging demon-
streerende. Op deze wijze ontstond werk van ka-
rakter; hier en daar laat de beschrijving zich lezen
als literatuur (b.v. 't einde van 't eerste deel). Zie
hier het loon der volgehouden keus!

Nu de tweede trek: de ideale herschepping
noemt geen muziek, doch is muziek. Dit lijkt te

aanraking komen, om elkander in te lichten over
het wezen en de uiting hunner godsdiensten. Zelfs
was 't plan gemaakt voor het houden van een
groot internationaal congres van godsdiensten.

Nogmaals, eigenlijke zendingsarbeid is dit alles
niet; maar dat de vruchten van dezen arbeid voor
het werk der zending van groot belang kunnen zijn,
behoeft geen betoog. Bovendien staat het vast, dat
bovengenoemd instituut zijn doel niet kan bereiken
zonder den steun der zendelingen; en prof. Otto
erkent zelf, dat in het instituut een behoorlijke
plaats zal worden toegekend aan de zending, en
rekening zal worden gehouden met het resultaat
van het zendingswerk.

Het verwondert ons dan ook niet in het boek
„Waar Oost en West elkaar ontmoeten“ een breede
plaats te zien gegeven aan de beschrijving der
zending.

Dit boek is een reisbeschrijving, opgesteld door
den Zweedschen predikant Forell, die met prof.
Otto naar Engelsch-Indië trok, om voor zijn instituut
allerlei gegevens te verzamelen.

Het boek van bijna 300 bladzijden is boeiend van
het begin tot het eind. De fijne illustraties maken
het lezen te aangenaam. Dr Forell verstaat de
kunst van vertellen. En omdat hij in gezelschap
was van prof. Otto, kwam hij in aanraking met de
vertegenwoordigers van het Indische volk, en werd
hij toegelaten op plaatsen en in kringen, waar een
vreemdeling anders buiten blijft. Dit alles maakt
het reisboek buitengewoon belangrijk. De uitgever
Ploegsma te Zeist heeft het boek prachtig uitge-
geven, zoodat inhoud en vorm treffend samen-
stemmen.

Het ligt niet in de bedoeling van dit artikel het
streven van het Internationaal Instituut te beoor-
deelen; anders ware daarover wel een critische
opmerking te maken; het schijnt ons toch toe, dat
prof. Otto, en ook zijn metgezel, teveel het wezens-
verschil tusschen Christendom en andere godsdien-
sten uit het oog verliezen. Maar gaarne erkennen
wij, dat de Christen, die het Evangelie gaat pre-
diken, de roeping heeft de godsdiensten van anderen
met liefde naderbij te treden, en ernaar staan
moet niet af te stooten, maar te winnen.

In deze rubriek vestigen wij aandacht op het
boek uit oorzaak van de beschrijving, die het over
de zending in Engelsch-Indië geeft. Zeker, het is
niet de bedoeling geweest van den schrijver het
zendingswerk als geheel te overzien en systematisch
uiteen te zetten; dan moeten wij het boek van prof.
Richter ter hand nemen, „Indische Missionsge-
schichte“, een standaardwerk. Maar dr Forell heeft
persoonlijk heel wat van den zendingsarbeid in
Indië gezien, en laat het ons weer zien, zóó, dat
het ons nooit meer loslaat.

De zending heeft in Indië met zeer groote moei-
lijkheden te worstelen, grooter wellicht dan ergens
elders. „Wij spreken altijd van Indië als een land,
maar bedenken niet, dat zijn 320 miljoen inwoners
zich bedienen van een ontelbaar aantal talen en
dialecten. Behalve zekere talen van onbeduidende
afstamming, bestaan er ongeveer een 20-tal ver-
schillende, die elk ongeveer door 10 miljoen men-
schen gesproken worden en die evenzeer verschil-
len als onze Europeesche talen. Zestig miljoen
Indiërs zijn Mohammedanen, 240 miljoen Hindoes.
Daar de zending onder de Mohammedanen nu even-
als vroeger van weinig beteekenis is en geringen
voortgang heeft te verminderen, is hoofdzakelijk
het Hindoeïsme het arbeidsveld voor de Christelijke
zending.

Maar evenals Indië als land in zich bevat een
groot aantal stammen en volkeren, talen en dia-

sterk gezegd, doch oordeel zelf.

Op primitief standpunt van muziekgenieten is
van geen herscheppende beschrijving sprake. De
eenvoudige kan zijn ontroering niet uitspreken;
deze zoekt zich dikwijls een uitweg in aanhanke-
lijkheid ten opzichte van de uitvoerder(s), de diri-
gent, de solist, de plaatselijke harmonie enz. Dit
is, het zij tusschen haakjes opgemerkt, belangrijk
voor wie 't verband tusschen ethiek en aesthetiek
bestudeert. Op ietwat hoogere trap staat de „lief-
hebber“, die zijn „nummers“ kan onderscheiden.
De composities in hun Eenmaligheid waardeerende,
zet de liefhebber 't bepalend lidwoord voor hun
naam en spreekt van „de“ Faust, „de“ Tanhuizer.
Maar ook hij is nog sterk gebonden aan de men-
schelijke tusschenschakels. De recensent komt
ambshalve van de uitvoerenden niet los. De vak-
man, in biografie, analyse, studie en essay komt
niet los van de noten. Daar is de dichter, maar
hij bezingt de muziek. Voelt ge, dat op deze
wijze de muziek nog steeds niet zuiver in het
woord kan worden herboren?

Het zaad moet sterven, eer het ontkiemt. De
muziek-herschepper moet zich loszingen van de
uitvoerenden, van de instrumenten en hun tonen,
van de noten, ja van de muziek... Eerst dan kan
de compositie zuiver met woorden artistiek wor-
den beantwoord. En dan zal blijken, dat beide
trekken elkander hebben ontmoet. Is dit theorie?
Daarover een volgend maal.

Rotterdam.

C. RIJNSDORP.

¹⁾ Dit wordt tegenwoordig weer sterk beseft: men denke aan
de althans theoretische afkeer der letterkundige jongeren van
alle epigonisme, dat immers wil herhalen.